

Helsinki 5.5.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Professoriliiton lausunto hallituksen esityksestä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamiseksi (OKM/3/040/2016)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Professoriliittoa (myöhemmin liitto) lausuntoa hallituksen esityksestä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamiseksi. Liitto lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Opetusyhteistyö

Yliopistolain muuttaminen kielten ja viestinnän opetuksen osalta

Yliopistolakia muutettiin sisällöllisesti edellisen kerran 1.8.2016, jolloin yliopisto sai oikeuden järjestää kielten ja viestinnän opetuksensa yhteistyössä toisen yliopiston tai ammattikorkeakoulun kanssa tai hankkia sen joltakin näistä. Yliopistolla on näin toimiessaan oikeus luopua osittain tai kokonaan itse antamastaan tutkintoon kuuluvan kielten ja viestinnän opetuksesta. Muutos ei koskenut kielitieteiden eikä viestinnän alan tutkintoihin johtavaa opetusta. Juuri edellä mainitusta rajauksesta johtuen liitto piti antamassaan lausunnossa yliopistolain muutosta lähtökohtaisesti kannatettavana. Hallituksen esityksessä nimenomaisesti todettiin, että lakimuutoksella ei tavoitella muutoksia korkeakoulujen muuhun yhteistyöhön.

Tutkimuksen ja siihen perustuvan ylimmän opetuksen yhteyden tulee säilyä

Hallituksen esityksen mukaan yliopisto voisi jatkossa järjestää opetusta yhteistyössä toisen yliopiston tai ammattikorkeakoulun kanssa tai hankkia sitä toiselta yliopistolta tai ammattikorkeakoululta. Mikäli opetus hankittaisiin sellaiselta suomalaiselta yliopistolta tai ammattikorkeakoululta, joka antaa kyseistä opetusta myös omille opiskelijoilleen, yliopiston ei tarvitsisi koulutusvastuunsa toteuttamiseksi järjestää omaa opetusta näiltä osin. Yliopiston tulisi antaa pääosa sen koulutusvastuuseen kuuluvien tutkintojen ja alojen opetuksesta itse.

Liitto edellyttää, että hallituksen esitystä täydennetään siten, että yliopistojen tulee antaa pääosa/valtaosa ja tieteellisesti/sisällöllisesti keskeisimmät osat sen koulutusvastuuseen kuuluvien tutkintojen ja alojen opetuksesta itse. Yliopistolain mukaan yliopiston tehtävänä on antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta. Liiton näkemyksen mukaan yliopistotutkinnon opetus voi vain vähäisiltä osin olla muuta kuin yliopiston henkilöstön antamaa opetusta, jotta yhteys tutkimuksen ja siihen perustuvan ylimmän opetuksen välillä säilyy.

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Yliopistojen mahdollisuus hankkia opetusta ammattikorkeakouluilta tulee rajata koskemaan vain kandidaatin tutkintoon kuuluvaa opetusta

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan yliopiston tulisi antaa pääosa kunkin tutkintosityklin (kandidaatti, maisteri, tohtori) opetuksesta itse. Liitto esittää, että hallituksen esitystä rajattaisiin siten, että yliopisto voisi hankkia ammattikorkeakoululta vain kandidaatin tutkintoon kuuluvaa opetusta. Tämänkin osalta opetuksen hankkiminen edellyttäisi, että muut hallituksen esityksessä mainitut edellytykset ja liiton edellä esittämät muut edellytykset täyttyisivät. Liitto toteaa, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintorakenteiden tulee jatkossakin säilyä erillisinä.

Laadun varmistus

Hallituksen esityksen mukaan yliopiston antaman oman opetuksen korvaavan opetuksen tulisi vastata tutkinnon myöntävän eli opetusta hankkivan yliopiston määrittelemiä tavoitteita. Edelleen hallituksen esityksen perustelujen mukaan hankittavien osaamiskokonaisuuksien osaamistavoitteiden pitäisi olennaisilta osin vastata toisiaan tutkinnon myöntävässä ja opetuksen antavassa korkeakoulussa. Liitto toteaa, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osaamistavoitteet ovat erilaiset, ja näin tulee olla myös jatkossa.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan opetuksen suunnittelussa voitaisiin tehdä yhteistyötä opetuksen antajan kanssa. Liitto toteaa, että mikäli yliopisto hankkii opetusta ammattikorkeakoululta, yhteistyön tekeminen opetuksen suunnittelun osalta on välttämätöntä. Yliopiston tulee varmistua siitä, että myös sen hankkima opetus on laadukasta.

Henkilöstön aseman turvaaminen

Hallituksen esityksen mukaan opetusyhteistyötä koskevan esityksen tavoitteena on niin ikään parantaa opetuksen laatua ja kansainvälisestikin vetovoimaisten osaamiskeskittymien syntymistä vahvistamalla kaikkien yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia opetusyhteistyöhön toisten korkeakoulujen kanssa. Ehdotus mahdollistaisi korkeakoulujen nykyisten voimavarojen entistä tehokkaamman hyödyntämisen korkeakoulujen omilla päätöksillä. Tavoiteltu seuraus olisi opetuksen parempi laatu ja taloudellisuus.

Liitto kannattaa yliopistojen opetusyhteistyön lisäämistä, kuten myöskin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön lisäämistä. Vaikka opetusta hankittaisiinkin oman yliopiston ulkopuolelta, hankkivalla yliopistolla tulee olla riittävä oma henkilöstö ja osaaminen koulutusvastuunsa aloilla. Mahdollisissa muutostilanteissa henkilöstön asema on turvattava.

Koulutuksen siirto

Hallituksen esityksen mukaan, kun yliopiston koulutus lakkautetaan, yliopisto voisi sopia toisen yliopiston kanssa opiskelijoiden siirtymisestä suorittamaan samaa tutkintoa kyseisessä yliopistossa. Opiskelijalla olisi kuitenkin oikeus jäädä kolmen vuoden ajaksi koulutuksen lakkauttamisesta suorittamaan tutkintoa siihen yliopistoon, jonka koulutus lakkautetaan, ottaen huomioon opiskeluoikeuden kesto.

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Liitto toteaa, että hallituksen esityksen teksti on valmistelun aikana muotoutunut paremmaksi koulutuksen siirtoa koskevan pykälän osalta. Kolmen vuoden aikaa voidaan pitää kohtuullisena aikana opintojen loppuun saattamiseksi.

Liitto kuitenkin toteaa, että koulutuksen siirroilla on opiskelijavaikutusten lisäksi merkittäviä henkilöstövaikutuksia. Liitto esittääkin, että hallituksen esityksen perusteluja edelleen täydennetään henkilöstövaikutusten osalta. Henkilöstö, eritoten professorikunta, tulee ottaa mukaan strategisten päätösten valmisteluun. Koulutusvastuun muutosten yhteydessä tulee käydä yhteistoimintalain mukaiset neuvottelut.

Tampere3

Yhdistymisestä saavutettavat hyödyt

Liitto toteaa, että yhdistyminen voi tuottaa nykyisiä tamperelaisia yliopistoja vahvemman monitieteisen opetus- ja tutkimusyliopiston. Potentiaalisten hyötyjen realisoinniseksi keskeistä on suojata perustuslain yliopistoille takaama itsehallinto sekä tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus.

Voimaanpanolakiin ehdotettavat muutokset

Hallituksen esityksen mukaan yhdistyvien yliopistojen hallitukset valitsisivat säätiöyliopiston ensimmäisen hallituksen. Hallituksen esityksen perusteluissa on viitattu Aalto-yliopiston perustamisessa noudatettuun hallituksen valintamenettelyyn. Liitto huomauttaa, että Aalto-yliopiston muodostaneiden julkisoikeudellisten yliopistojen hallituksissa oli kolmikantaedustus ja yliopistoyhteisön enemmistö. Tampereen yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston kohdalla yhdistyvien yliopistojen hallituksissa yhdessä enemmistö on yliopistoyhteisön ulkopuolisia jäseniä. Liitto korostaa, että valta hallituksen valinnasta täytyy tosiasiallisesti säilyä yliopistoyhteisöllä myös uudessa säätiöyliopistossa. Liitto toteaa, että Tampereen uuden yliopiston ensimmäisen hallituksen valinta tulee tehdä tavalla, joka takaa yliopistolain itsehallinnon vaatiman edustuksellisuuden. Ensimmäisen hallituksen nimittämisvalta tulee osoittaa joko yhdistyvien yliopistojen monijäsenisten toimielinten yhdessä käytettäväksi tai uuden yliopiston valitsevalle monijäseniselle hallintoelimelle, joka sitten valitsee hallituksen.

Hallituksen valintaa valmistelee nimityskomitea. Hallituksen esityksen mukaan nimityskomitean jäsenistä puolet olisi perustajien ja puolet yhdistyvien korkeakoulujen nimeämiä. Lisäksi säätiön sääntöjen mukaan nimityskomitean puheenjohtajana toimii perustajien nimeämä jäsen. Liitto toteaa, että nimityskomiteaa koskevia säännöksiä tulee muuttaa siten, että nimityskomitean kokoonpano vastaa yliopistolain itsehallinnon vaatimaa edustuksellisuutta.

Koska hallituksen jäsenten toimikausista ja niiden pituuksista päättäminen kuuluvat monijäsenisen hallintoelimen päätettäväksi, liitto toteaa, että niitä koskevat kohdat tulee poistaa hallituksen esityksestä.

Voimaanpanolaisissa ei esitetä mitään monijäsenisen toimielimen valinnan aikataulusta. Liitto toteaa, että säännöksiä tulee täydentää siten, että monijäseninen toimielin valitaan mahdollisimman pian, viimeistään huhtikuun 2018 loppuun mennessä.

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Opetusyhteistyön laajentaminen

Liitto toteaa, että Tampere3:n kontekstissa uusi mahdollisuus yhteistyöhön yliopiston ja ammattikorkeakoulun kesken tuntuu toiminnallisesti mielekkäältä. Tutkimuksen ja opetuksen yhteyden tulee kuitenkin säilyä yliopisto-opinnoissa. Tutkimukseen perustuvaa korkeinta opetusta antavana tahona yliopiston on varmistettava opetuksen laatu. Liitto esittääkin, että yliopistojen oikeus hankkia opetusta ammattikorkeakouluilta tulee rajata vain kandidaatin tutkintoon kuuluvaan opetukseen myös Tampere3:n osalta.

Henkilöstön aseman turvaaminen

Henkilöstön asema tulee turva muutostilanteessa. Liitto edellyttää, että henkilöstön työsuhteen ehdot ja muut edut eivät heikkene yhdistymisen johdosta. Liitto toteaa, että Tampere3:n aiheuttamat henkilöstövaikutukset tulee selvittää, erityisesti liittyen yliopiston ja ammattikorkeakoulujen väliseen suhteeseen ja työnjakoon.

Säätiön säännöt

Liitto korostaa, että toimeenpanolaki muodostaa pohjan yliopiston sääntöjen luomiselle. Myös säätiön säännöt tulee siten arvioida osana kokonaisuutta.

Hallituksen esitys ja perustuslaki

Liitto toteaa, että Suomessa on vallinnut periaate, jonka mukaan opiskelijalla on oikeus suorittaa opintonsa siinä yliopistossa, jonka opiskelija hän on. Nyt esillä oleva esitys mahdollistaisi tilanteen, jossa yliopistotutkintoon pakollisena kuuluvia opintoja järjestettäisiinkin toisessa yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Edellä mainitusta johtuen liiton mielestä on välttämätöntä, että hallituksen esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Muutosten seurannan arviointi

Liitto esittää, että opetusyhteistyötä ja koulutuksen siirtoa seurataan, ja että eduskunta velvoittaa opetus- ja kulttuuriministeriön tekemään muutosten seurannan arvioinnin 3 - 5 vuoden kuluttua.

Yliopistolakia tulee muuttaa yliopistoyhteisön asemaa vahvistamalla

Kollegion aseman vahvistaminen

Liitto toteaa, että sivistysvaliokunta on pitänyt yliopistoyhteisön osallistamista strategiseen keskusteluun niin tärkeänä, että se kehotti jo vuonna 2013 ministeriötä arvioimaan lainsäädännön täsmentämistarpeita tältä osin. Yliopistolakiuudistuksen toinen arviointi osoittaa, että yliopistoyhteisö, eritoten professorit, eivät voi riittävästi vaikuttaa yliopiston strategian sisältöön. Liitto toteaa, että professoreiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia voidaan parantaa osana hyvää johtamista, mutta tämän lisäksi yliopistolakia tulee muuttaa siten, että *kollegion tehtäviin lisätään yliopiston strategian, hallituksen laatimien talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksyminen ja johtosääntöjen vahvistaminen*.

Liitto toteaa, että lisäksi kollegion asemaa tulee vahvistaa. Yliopistolakia tulee muuttaa siten, että *kollegio voi vapauttaa hallituksen jäsenen tehtävästään myös ilman, että hallitus tekee esityksen*

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

vapauttamisesta. Säätiöyliopistojen akateemisten asiain komitean / monijäsenisen hallintoelimen asemaa tulee vahvistaa yliopistolaissa sekä säätiön säännöissä.

Professorin tehtävän täyttämistä koskevien menettelytapojen täsmentäminen

Liitto toteaa, että professoria koskevassa kanteluasiassa (18.5.2015 Dnro 3177/4/14) apulaisoikeusasiamies totesi, että professorin tehtävän täyttämistä koskevat menettelytavat ovat jääneet yliopistolain säätämisvaiheessa epäselviksi ja että yliopistolakia olisi perusteltua täsmentää professorin tehtävän täyttämistä koskevien menettelytapojen osalta. Professorin tehtävän täyttämistä koskevia menettelytapoja ei arvioitu yliopistolakiuudistuksen vaikutusten arvioinnin yhteydessä, joten menettelytapoja ei myöskään esitetty täsmennettävän. Liitto toteaa, *että professorin tehtävän täyttämistä koskevia menettelytapoja tulee täsmentää yliopistolaissa.*

Professoriliitto-Professorsförbundet

Kaarle Hämeri
puheenjohtaja

Tarja Niemelä
toiminnanjohtaja

